

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООПСІАКИ
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»**

Навчально-науковий інститут денної освіти
Кафедра правознавства

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«Теорія держави і права»

на 2023-2024 навчальний рік

Курс та семестр вивчення	1 курс, 1 семестр
Освітньо-професійна програма	Право
Спеціальність	081 Право
Галузь знань	08 Право
Ступінь вищої освіти	бакалавр

ПІБ НПП, який веде дану дисципліну,
науковий ступінь і вчене звання,
посада

Гладкий Сергій Олександрович
д.ю.н., проф.
професор кафедри правознавства

Контактний телефон	+38-095-469-10-50
Електронна адреса	s_glad@i.ua
Розклад навчальних занять	http://schedule.puet.edu.ua/
Консультації	очна http://www.pravo.puet.edu.ua/stud.php он-лайн: електронною поштою, пн-пт з 10.00-17.00
Сторінка дистанційного курсу	http://www2.el.puet.edu.ua/st/course/view.php?id=2783

Опис навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни	Засвоєння понятійно-категоріального апарату, основних ідей і положень теорії держави і права як теоретико-методологічної бази вивчення галузевих і прикладних юридичних наук, розвиток правової свідомості та формування правової культури студентів
Тривалість	6 кредитів ЄКТС/180 годин (лекції 34 год., практичні заняття 30 год., самостійна робота 116 год., із них на написання курсової роботи – 30 год.)
Форми та методи навчання	Лекції та семінарські заняття в аудиторії, самостійна робота поза розкладом Методи навчання - викладення наукового і навчального мультимедійного матеріалу з основних розділів, тем навчальної дисципліни на лекційних заняттях в аудиторії; закріплення, систематизація та узагальнення теоретичних знань, що були отримані студентами під час лекційних занять, позааудиторного опрацювання рекомендованих джерел інформації та представлення результатів самостійної роботи в письмовій формі (навчальне (практичне) завдання, реферат(есе) за заданою проблематикою), на семінарських/практичних заняттях та передсемінарських, передекзаменаційних індивідуальних консультаціях; під час проведення інтелектуальних ігор, диспутів, дебатів. Індивідуальним навчально-дослідницьким завданням з курсу є виконання курсової роботи.
Система поточного та підсумкового контролю	Поточний контроль: відвідування занять; обговорення теоретичних питань; тестування; захист домашнього завдання; доповіді з рефератами та їх обговорення; поточна модульна робота; публічний захист курсової роботи. Підсумковий контроль: екзамен
Базові знання	Наявність знань з історії, логіки, основ правознавства
Мова викладання	Українська

Перелік компетентностей, які забезпечує дана навчальна дисципліна, програмні результати навчання

№ з/п	Компетентності, якими повинен оволодіти студент	Програмні результати навчання
<i>Загальні компетентності</i>		
1.	ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	РН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.
2.	ЗК 3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	
3.	ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.	РН 12. Доносити до респондента матеріал з певної правової проблематики доступно і зрозуміло.
4.	ЗК 8. Здатність бути критичним і самокритичним.	РН 10. Вільно спілкуватись державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, із застосуванням правничої термінології.
5.	ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	РН 18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.
6.	ЗК 14. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.	ДРН 23. Виявляти знання, розуміння та цінування спорідненості більшості правових систем сучасності, а також доктрин, принципів, інститутів і процедур, застосування яких є важливим для захисту людської гідності і свободи, пріоритетів національного суверенітету та незворотності європейського курсу України.
<i>Спеціальні (фахові, предметні)</i>		
7.	СК 1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.	РН 7. Складати та узгоджувати план власного прикладного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.
8.	СК 2. Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему.	РН 19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.
9.	СК 3. Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.	.
10.	СК 13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.	

Тематичний план навчальної дисципліни

Назва теми	Види робіт	Завдання самостійної роботи у розрізі тем
Модуль 1. Держава, громадянське суспільство, право		
Тема 1. Предмет і метод теорії держави і права	Відвідування занять; обговорення теоретичних питань; тестування; виконання навчальних завдань; завдання самостійної роботи	Опрацювати теоретичні питання для самостійного вивчення. Розробити структурно-логічну схему «Взаємозв'язок теорії держави і права з іншими юридичними науками». Розробити структурно-логічну схему «Взаємозв'язок теорії держави і права з іншими суспільними науками».
Тема 2. Походження держави і права	Відвідування занять; обговорення теоретичних питань; тестування; виконання навчальних завдань; доповіді з рефератами та їх обговорення; завдання самостійної	Опрацювати теоретичні питання для самостійного вивчення. Розробити структурно-логічну схему «Історичні типи держави».

Назва теми	Види робіт	Завдання самостійної роботи у розрізі тем
	роботи	Скласти порівняльну таблицю змісту основних теорій походження держави. Розробити структурно-логічну схему «Чинники виникнення права».
Тема 3. Поняття і функції держави	Відвідування занять; обговорення теоретичних питань; тестування; виконання навчальних завдань; доповіді з рефератами та їх обговорення; завдання самостійної роботи	Опрацювати теоретичні питання для самостійного вивчення. Розробити схему взаємозв'язків між внутрішніми та зовнішніми функціями держави. Скласти перелік найбільш актуальних функцій Української держави.
Тема 4. Форма держави	Відвідування занять; обговорення теоретичних питань; тестування; виконання навчальних завдань; доповіді з рефератами та їх обговорення; завдання самостійної роботи	Опрацювати теоретичні питання для самостійного вивчення. Розробити класифікаційну схему типових і нетипових форм державного правління. Скласти порівняльну таблицю рис демократичних і недемократичних державних режимів.
Тема 5. Механізм держави	Відвідування занять; обговорення теоретичних питань; тестування; виконання навчальних завдань; доповіді з рефератами та їх обговорення; завдання самостійної роботи	Опрацювати теоретичні питання для самостійного вивчення. Розробити структурно-логічну схему «Види державної служби». Розробити структурно-логічну схему «Апарат Української держави за Конституцією України».
Тема 6. Держава та особа	Відвідування занять; обговорення теоретичних питань; тестування; виконання навчальних завдань; доповіді з рефератами та їх обговорення; завдання самостійної роботи	Опрацювати теоретичні питання для самостійного вивчення. Скласти хронологічну таблицю «Історичні віхи становлення теорії і практики прав людини». Розробити структурно-логічну схему «Гарантії суб'єктивних прав людини».
Тема 7. Громадянське суспільство, політична система і держава	Відвідування занять; обговорення теоретичних питань; тестування; виконання навчальних завдань; доповіді з рефератами та їх обговорення; завдання самостійної роботи	Опрацювати теоретичні питання для самостійного вивчення. Розробити структурно-логічну схему «Політична система суспільства (в широкому значенні)». Скласти перелік характерних рис політичної свідомості сучасного українського суспільства.
Тема 8. Демократична держава. Правова держава. Соціальна держава	Відвідування занять; обговорення теоретичних питань; тестування; завдання самостійної роботи; поточна модульна робота	Опрацювати теоретичні питання для самостійного вивчення. Скласти порівняльну таблицю «Недоліки і переваги прямої та представницької демократії». Розробити порівняльну таблицю ознак правової і соціальної держав.
Модуль 2. Сутність, норма і форма права		
Тема 9. Поняття і сутність права	Відвідування занять; обговорення теоретичних питань; тестування; виконання навчальних завдань; доповіді з рефератами та їх обговорення; завдання самостійної роботи	Опрацювати теоретичні питання для самостійного вивчення. Скласти порівняльну таблицю рис правових, моральних, звичаєвих і корпоративних норм. Письмово обґрунтувати свою позицію щодо такого твердження: «право – це юридично оформлена мораль».
Тема 10. Правове регулювання суспільних відносин	Відвідування занять; обговорення теоретичних питань; тестування; виконання навчальних завдань; доповіді з рефератами та їх обговорення; завдання самостійної роботи	Опрацювати теоретичні питання для самостійного вивчення. Розробити структурно-логічну схему «Чинники, від яких залежить ефективність правового регулювання». Навести приклади суспільних відносин, які підлягають централізованому, координаційному та автономному правовому регулюванню.
Тема 11. Формування	Відвідування занять; обговорення	Опрацювати теоретичні питання для самостійного вивчення.

Назва теми	Види робіт	Завдання самостійної роботи у розрізі тем
права та його джерела	теоретичних питань; тестування; виконання навчальних завдань; доповіді з рефератами та їх обговорення; завдання самостійної роботи	Розробити структурно-логічну схему «Стадії правотворчості». Скласти порівняльну таблицю рис правових звичаїв, нормативно-правових договорів і правових прецедентів
Тема 12. Принципи права	Відвідування занять; обговорення теоретичних питань; тестування; виконання навчальних завдань; доповіді з рефератами та їх обговорення; завдання самостійної роботи	Опрацювати теоретичні питання для самостійного вивчення. Розробити максимально повну схему класифікації принципів права. Виписати і прокоментувати принципи права, закріплені у першому розділі Конституції України.
Тема 13. Норми права	Відвідування занять; обговорення теоретичних питань; тестування; виконання навчальних завдань; доповіді з рефератами та їх обговорення; завдання самостійної роботи	Опрацювати теоретичні питання для самостійного вивчення. Підготувати приклади всіх видів диспозицій, гіпотез і санкцій норми права з використанням чинних законодавчих актів України. Знайти у чинному законодавстві України приклади прямого, відсилочного та банкетного викладу норм права.
Тема 14. Нормативно-правові акти	Відвідування занять; обговорення теоретичних питань; тестування; виконання навчальних завдань; доповіді з рефератами та їх обговорення; завдання самостійної роботи	Опрацювати теоретичні питання для самостійного вивчення. Письмово порівняти нормативно-правовий акт з іншими видами формальних джерел права (правовим звичаєм, нормативно-правовим договором, правовим прецедентом, правовою доктриною). Письмово навести приклади прямої, зворотної та переживаючої дії нормативно-правових актів, використовуючи для цього законодавство України.
Тема 15. Система права	Відвідування занять; обговорення теоретичних питань; тестування; виконання навчальних завдань; доповіді з рефератами та їх обговорення; завдання самостійної роботи	Опрацювати теоретичні питання для самостійного вивчення. Розробити структурно-логічну схему «Структура системи права України». Письмово вказати основні методи правового регулювання фундаментальних галузей права України.
Тема 16. Законодавство, його система та систематизація	Відвідування занять; обговорення теоретичних питань; тестування; завдання самостійної роботи; поточна модульна робота	Опрацювати теоретичні питання для самостійного вивчення. Розробити структурно-логічну схему «Структура системи законодавства України». Скласти порівняльну таблицю рис кодифікації, інкорпорації та консолідації законодавства.
Модуль III. Реалізація права		
Тема 17. Правові відносини	Відвідування занять; обговорення теоретичних питань; тестування; виконання навчальних завдань; доповіді з рефератами та їх обговорення; завдання самостійної роботи	Опрацювати теоретичні питання для самостійного вивчення. Розробити структурно-логічну схему «Структура правових відносин». Письмово навести приклади різновидів юридичних фактів.
Тема 18. Правова поведінка	Відвідування занять; обговорення теоретичних питань; тестування; виконання навчальних завдань; доповіді з рефератами та їх обговорення; завдання самостійної роботи	Опрацювати теоретичні питання для самостійного вивчення. Скласти порівняльну таблицю ознак правомірної та протиправної поведінки. Розробити структурно-логічну схему «Склад правопорушення».
Тема 19. Юридична відповідальність	Відвідування занять; обговорення теоретичних питань; тестування; виконання навчальних завдань; доповіді з рефератами та їх обговорення; завдання самостійної	Опрацювати теоретичні питання для самостійного вивчення. Розробити схему, в якій показати співвідношення між галузями права та

Назва теми	Види робіт	Завдання самостійної роботи у розрізі тем
	роботи	видами юридичної відповідальності.
Тема 20. Юридична діяльність	Відвідування занять; обговорення теоретичних питань; тестування; виконання навчальних завдань; доповіді з рефератами та їх обговорення; завдання самостійної роботи	Опрацювати теоретичні питання для самостійного вивчення. Скласти порівняльну таблицю ознак правової поведінки і юридичної діяльності. Розробити схему, яка відображає взаємозв'язок між правовими формами діяльності органів держави.
Тема 21. Реалізація норм права	Відвідування занять; обговорення теоретичних питань; тестування; виконання навчальних завдань; доповіді з рефератами та їх обговорення; завдання самостійної роботи	Опрацювати теоретичні питання для самостійного вивчення. Письмово порівняти ознаки використання, виконання і дотримання правових норм. Навести приклад акта застосування права та проаналізувати його структуру.
Тема 22. Тлумачення норм права	Відвідування занять; обговорення теоретичних питань; тестування; виконання навчальних завдань; доповіді з рефератами та їх обговорення; завдання самостійної роботи	Опрацювати теоретичні питання для самостійного вивчення. Навести приклади поширювального та обмежувального тлумачення правових норм. Навести приклади офіційного автентичного та офіційного легального роз'яснення норм права.
Тема 23. Правова свідомість і правова культура	Відвідування занять; обговорення теоретичних питань; тестування; виконання навчальних завдань; доповіді з рефератами та їх обговорення; завдання самостійної роботи	Опрацювати теоретичні питання для самостійного вивчення. Розробити структурно-логічну схему «Структура правосвідомості». Скласти перелік рис правосвідомості сучасного українського суспільства, які свідчать про її деформації.
Тема 24. Правова система суспільства	Відвідування занять; обговорення теоретичних питань; тестування; завдання самостійної роботи, поточна модульна робота	Опрацювати теоретичні питання для самостійного вивчення. Письмово порівняти риси правових систем, що належать до романо-германської та англо-саксонської правових сімей. Вказати правову сім'ю, до якої належить правова система України, письмово обґрунтувавши свою думку.
Курсова робота		
Курсова робота	Написання та публічний захист курсової роботи	Порядок написання курсової роботи, порядок і критерії оцінювання курсових робіт визначаються "Методичними рекомендаціями щодо виконання курсової роботи з навчальної дисципліни «Теорія держави і права»".

Інформаційні джерела

1. Конституція України: Прийнята 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Декларація про державний суверенітет України: Прийнята Верховною Радою Української РСР 16 липня 1990 р. // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1990. – № 3. – Ст. 429.
3. Акт проголошення незалежності України: Прийнятий Верховною Радою України 24 серпня 1991 р. // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1991. – № 38. – Ст. 502.
4. Велика українська юридична енциклопедія [Текст] : у 20 т. / редколегія В. Я. Тацій, Ю. С. Шемшученко, О. В. Петришин. – Х.: Право, 2016. – Т. 3 : Загальна теорія права. – 2017. – 952 с.
5. Загальна теорія держави і права (основні поняття, категорії, правові конструкції та наукові концепції) : навч. посіб. / О.Л. Копиленко [та ін.] ; МОН України. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 400 с.
6. Загальна теорія права [Текст] : підручник / за ред. О. В. Петришин. – Х.: Право, 2020. – 568 с.
7. Загальна теорія права: підруч. / за заг. ред. М.І. Козюбри. – К.: Ваіте, 2016. – 392 с.

8. Загальна теорія держави і права : підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / [М.В. Цвік та ін.] ; за ред. М.В. Цвіка, О.В. Петришина ; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. – Х.: Право, 2010. – 583 с.

9. Лук'янов Д.В. Теорія держави і права : посіб. для підгот. до іспитів / Д.В. Лук'янов, С.П. Погребняк, В.С. Смородинський ; за заг. ред. О.В. Петришина. – Х.: Право, 2018. – 193 с.

10. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права та держави : навч. посіб. / П.М. Рабінович. – 10-е вид., доп. – Львів: Край, 2008. – 224 с.

11. Скакун О.Ф. Теорія права і держави : підруч. / О.Ф. Скакун. – Вид. 4-те, допов. і перероб. – К.: Правова єдність : Алерта, 2014. – 524 с.

12. Теорія держави і права : підруч. / [О. М. Бандурка та ін.] ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України О. М. Бандурки ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Х.: Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2018. – 415 с.

13. Теорія держави і права : підруч. / [Петришин О. В. та ін.] ; за ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України О.В. Петришина ; Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". – Х.: Право, 2014. – 366 с.

14. Теорія держави і права. Академічний курс : підруч. / О.В. Зайчук [та ін.] ; ред. О.В. Зайчук, Н.М. Оніщенко. – 2-ге вид., переробл. і доп. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 688 с.

15. Теорія права і держави : навч. посіб. / С.Д. Гусарев [та ін.] ; Київськ. нац. ун-т внутр. справ. – К.: Всеукраїнська асоціація видавців "Правова єдність", 2008. – 270 с.

Програмне забезпечення навчальної дисципліни

- Пакет програмних продуктів Microsoft Office.

Спеціалізоване програмне забезпечення

1. Теорія держави і права. Електронні презентації Microsoft PowerPoint тем курсу з використанням слайдів.
2. Теорія держави і права: завдання для аудиторного тестування студентів денної та заочної форми навчання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://10.0.0.34/>
3. Теорія держави і права : Дистанційний курс з дисципліни для студентів спеціальності 081 «Право» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www2.el.puet.edu.ua/st/course/view.php?id=2783>

Політика вивчення навчальної дисципліни та оцінювання

- Політика щодо термінів виконання та перескладання: завдання, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75 % від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності). Перескладання модулів відбувається із дозволу провідного викладача за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- Політика щодо академічної доброчесності: студенти мають свідомо дотримуватися «Положення про академічну доброчесність» (http://puet.edu.ua/sites/default/files/polozhennya_pro_akademichnu_dobrochesnist_2020.pdf); списування під час виконання поточних модульних робіт та тестування заборонено (в т. ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань в процесі заняття.
- Політика щодо відвідування: відвідування занять є обов'язковим компонентом. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі (Moodle) за погодженням із провідним викладачем.
- Політика зарахування результатів неформальної освіти: <http://puet.edu.ua/uk/neformalna-osvita>; [Положення про зарахування результатів неформальної освіти.](#)

Оцінювання

Підсумкова оцінка за вивчення навчальної дисципліни розраховується через оцінювання поточних модульних робіт та підсумковий контроль (екзамен); за інші види робіт (обговорення теоретичних питань; доповіді з рефератами та їх обговорення; завдання самостійної роботи) студенти одержують додаткові бали.

Види робіт	Максимальна кількість балів
Модуль 1 (теми 1-8)	16
Модуль 2 (теми 9-16)	18
Модуль 3 (теми 17-24)	16
Курсова робота	10
Екзамен	40
Разом	100

Шкала оцінювання здобувачів вищої освіти за результатами вивчення навчальної дисципліни

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Відмінно
82-89	B	Дуже добре
74-81	C	Добре
64-73	D	Задовільно
60-63	E	Задовільно достатньо
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни